

Door Gea van Oortmarssen & Hans Erik van Helsdingen
(met dank aan Ineke Boerefijn voor haar bijdrage)

Waardigheid in de zorg: de meerwaarde van een mensenrechtenperspectief.

'Mijn vader van 87 werd gedropt in een diepe stoel waar hij zonder hulp niet uit kon opstaan, zodat de verzorging rustig zijn werk kon doen.'

'Mijn buurman sluit zijn dementerende vrouw op in huis om boodschappen te kunnen doen.'

'Oma komt niet meer buiten sinds ze in een verpleeghuis is opgenomen'

'Mijn moeder moet in haar luier plassen omdat het niet lukt om haar op tijd naar de wc te helpen'

'De ondervoeding bij mijn broer in het verpleeghuis werd onvoldoende herkend'.

Het gaat in deze voorbeelden om menselijke waardigheid, lichamelijke en geestelijke integriteit, recht op voedsel, recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het recht op gezondheid. Kortom: mensenrechten.

Ook de Inspectie voor de gezondheidzorg signaleerde tekortkomingen in de zorg aan ouderen. Om de kwaliteit te verbeteren, heeft Van Rijn (2015) onlangs een plan opgesteld. Positief hierin is dat waardigheid – een mensenrecht – hierin centraal staat.¹

Het College voor de Rechten van de Mens doet onderzoek naar verschillende aspecten van mensenrechten in verpleeghuizen.² De resultaten daarvan verschijnen in de loop van 2015.

¹ ['Waardigheid en trots Liefdevolle zorg. Voor onze ouderen.'](#) van staatssecretaris Van Rijn (2015)

² <http://www.mensenrechten.nl/toegelicht/waardigheid-en-trots-liefdevolle-zorg-voor-onze-ouderen>

Inspirerend voorbeeld

AICOM vindt het vernieuwend en nodig om vanuit het mensenrechtenperspectief naar de zorg te kijken. Het teruggedrongen gebruik van de zogenaamde Zweedse band, waarmee mensen in bed werden gefixeerd is een inspirerend voorbeeld. De Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft zich sterk gemaakt voor het afschaffen deze vrijheidsbeperkende behandeling. Uit [onderzoek](#)³ blijkt, dat er goede alternatieve behandelmethoden zijn. Het beperken van het gebruik van de Zweedse Band niet heeft geleid tot negatieve effecten, zoals meer valpartijen. Vrijheid is een belangrijk mensenrecht. Beperking van vrijheid door vastbinden tast de menselijke waardigheid aan en mag dan ook alleen als het strikt noodzakelijk is. Dat vereist een strenge afweging van belangen voordat het als middel wordt ingezet, en een strenge toetsing achteraf. Het is daarom positief dat dit soort dwang veel minder vaak wordt toegepast. Ook is het belangrijk dat de IGZ toezicht houdt op het gebruik van deze vrijheidsbeperkende maatregel.

De menselijke waardigheid staat centraal bij mensenrechten en zou ook bij andere aspecten van zorg, ook bij de normale dagelijkse handelingen, zoals persoonlijke verzorging, een grotere rol kunnen spelen. Was het mensenrechten perspectief van begin af aan meegenomen in de behandeling van cliënten, dan is het waarschijnlijk dat het toepassen van deze vrijheid beperkende maatregel van meet af aan niet was toegestaan. Daarom is het belangrijk dat dit perspectief wordt meegenomen en beleidsmakers, financiers, bestuurders, toezichthouders, en zorgprofessionals zich bewust worden van het perspectief van mensenrechten als het gaat om de kwaliteit van zorg.

En nu de praktijk.....

Mensenrechten zijn harder dan andere normen en het is niet toegestaan om te handelen in strijd met de mensenrechten. Maar hoe ga je daar in de praktijk mee om?

- (Hoe) Is het haalbaar om binnen het huidige budget van verpleeg- en verzorgingshuizen 24 uur per dag en 7 dagen per week de zorg te leveren die de kwaliteit van leven, beheersing van de kosten en de menselijke waardigheid goed combineert?
- Wie is er verantwoordelijk voor het naleven van mensenrechten in de zorg? Wat mogen we van de overheid hierin verwachten?
- Hoe gaat het beleidsplan vertaald worden, hoe wordt invulling gegeven aan waardigheid en voldoet het daarmee aan de juridische invulling van dit mensenrecht?

Wij gaan dit onderwerp voor u volgen en komen er in ieder geval rond 10 december, de dag van de rechten van de mens, op terug.

19 maart 2015,

Gea van Oortmarssen & Hans Erik van Helsdingen.

³ Martin Gulpers (2013). "Bandenloze" zorg kan en moet, Universiteit van Maastricht.